

TOLLAREN – Nova Scotia Duck Tolling Retriever

Tollaren (Nova Scotia Duck Tolling retriever) är en av de sex retrieverraserna som är representerade inom SSRK. Tollaren är en kanadensisk jakthund, vars rasstandard fastställdes av CKC 1945. De första tollarna kom till Sverige i mitten av 80-talet. Under 1990-talet väcktes det jaktliga intresset och tack vare ett mycket envetet och engagerat arbete från rasklubben, många av rasens uppfödare och tollarägare är tollaren idag en vanlig syn på jakter, i jaktträning och vid jaktprov.

Tollaren härstammar ur en unik jaktlig tradition, där hunden arbetar både före och efter skottet. I norra Europa och i Nordamerika hade man tidigt observerat att röda-och-vita hundar kunde användas för att locka in sjöfågel - ett beteende som man hade observerat hos änder när de kom i kontakt med vilda rävar.

Längs Nordsjön och vid de engelska inlandskanalerna byggde man stora nätburar vid vattnet, och använde hundar för att locka fågeln in i dessa burar. Längs den frisiska kusten jagade man med röd-och-vita hundar - ursprunget till dagens Koikerhondje. Längs våra kuster jagade man med s.k. rödhund, och i västra Kanada och USA levde traditionen stark in i modern tid.

I Sverige har tollaren sedan upptagandet i SSRK haft rätten att starta och delta vid retrieverjaktproven.

En majoritet av de tollare, som idag jagas med i landet, används i traditionell retrieverjakt och som apportörer vid både sjöfågel- och småviltsjakt.

Redan i slutet av 1990-talet diskuterade man hur den unika jaktliga traditionen skulle kunna bevaras och stärkas. Den traditionella tollingjakten kommer förmodligen aldrig att bli den största och vanligast förekommande jakten med tollare, men det finns ändå ytterst starka skäl för att bevara traditionen.

Tollingjakten är en ensam och tålmodskrävande jaktform, där förutsättningen för en lyckad jakt är att det just för dagen ligger fågel på vattnet och där resultatet som bäst kan bli två fällda fåglar. Tollaren är alltså framavlad främst för ensamt arbete med förare/jägare där både hundens förmåga att tolla, och förmågan att under långa pass förbli helt passiv, är avgörande.

Försök med inofficiella tollingprov startade redan 1998, och 2007 fastställdes ett regelverk för officiellt tollingjaktprov av SKK. Sverige och Danmark är därmed de länder i Europa där det finns officiella tollingprov.

Den svenska populationen är den största på denna sida Atlanten, och den jaktliga utvecklingen och kvaliteten inom rasen har ökat snabbt under de senaste åren. Det ökade intresset för jaktträning och för tollingjaktproven är en av de viktigaste förklaringarna till den positiva utvecklingen.

Tollingprovet är en form av B-prov, där det tillkommer moment som inte finns med i retrieverprovet. Efter det första skottet avlossats har provet många likheter och samma välkända moment som retrieverprovet.

I de moment, som återkommer i tollingprovet och i retrieverprovet, bör domarna på tollingproven döma på samma sätt och samma nivå som i retrieverproven.

Utöver dessa moment tillkommer tollingen – det moment där många hundar utan förberedelser och träning faller igenom. Enligt ROA ska hund inte premieras högre än det pris den får på tollingmomentet.

Träna tolling.

Enkelt beskrivet går tolling till på följande sätt. Jägaren bygger sig ett gömsle en bit från vattnet. När en flock fåglar slår sig ner långt ute i vattnet, väntar han en stund innan han låter hunden visa sig. När han är säker på att fåglarna funnit sig tillrätta och slappnar av, slänger han iväg en pinne eller en boll från sitt gömställe och låter hunden apportera den. Ibland behövs endast ett fåtal, andra gånger många kast och apporteringar för att väcka fåglarnas intresse. När fåglarna väl har upptäckt hunden, börjar de vanligtvis att simma in mot land. Hunden kallas nu in till gömstället och kommenderas att stanna kvar. När fåglarna sedan skjuts i uppflog, skickas hunden ut för att apportera dött och skadat vilt.

Tollingarbetet är inte medfött hos alla tollare (precis som ett bra retrieverarbete inte finns medfött hos alla våra retrievers).

Om en tollare, lab, golden eller flat är en bra retriever och fungerar vid en jaktlig prövning, på jaktprovet, beror på en kombination av hundens medfödda egenskaper och en grundlig och systematisk träning steg för steg från valplådan och framåt.

Tolling är inte enkelt – det finns en missuppfattning bland många att det bara handlar om att "sitta bakom ett nät och kasta lite boll med sin hund". De flesta av dessa har aldrig själva provat på ett tollingarbete.

Tollingen ställer stora krav på att du och din hund arbetar tillsammans, att din hund är lyhörd och vill arbeta för dig, och att din hund kan växla mellan aktivitet och passivitet.

Fungerar detta inte på träning, fungerar det aldrig på jaktprov.

DEL 1 – Ner till gömslet - Ansmygning

Där står du på provet med din hund. Prövningen har precis börjat, du har hälsat på domaren och nere vid sjökanten finns ett uppspänt nät, gömslet. Du ska koppla loss hunden och ni ska nu tillsammans ta er ner till gömslet.

Tillsammans innebär att hunden ska vara antingen tätt intill dig eller bakom dig, och att ni ska ta er ner i ett tempo som du (eller domaren) bestämmer.

Hunden får alltså inte rusa ner till gömslet eller till vattnet i förväg. Den ska varken springa före in i gömslet, eller springa bort och hälsa på skytten eller kastaren, eller dricka vatten, eller börja plaska i vattnet, eller ställa sig och stirra på kastarna i en båt.

Varför är det så viktigt?

Provet har ju egentligen inte ens börjat?

Svaret är enkelt, om man tänker sig vad som skulle hända om en hund gör så på en "riktig" tollingjakt. Ligger det änder ute på vattnet och nära land är risken stor att hunden, i stället för att kunna locka änderna närmare, får dem att simma längre ut eller t o m lyfta.

TIPS:

- Öva momentet ofta. En bra grundregel är att aldrig öva de andra momenten, t.ex. tollingen eller vattenarbetet, utan att inleda träningsmomentet med att ni tar er ner till gömslet.
- Du behöver inte alltid ha ett "konstgjort" gömsle, t ex ett maskeringsnät eller en skärm, för att öva detta moment. Träna med naturliga gömslen – en buske, ett alesnår i vattenbrynet, en större sten i vattenbrynet – precis som det ofta kan bli aktuellt vid en riktig jakt där man har ett antal stränder och vattenpartier att beta av. (Tror ni att man röjde sina jaktplaner genom att sätta upp gömslen i förväg, när man ville ge sig ut på de tjuvjakter som lär ha varit så vanliga med tollare i Nova Scotia förr i tiden?)
- Öva tillsammans med träningskompisar – så att ni kan turas om att öva momentet samtidigt som träningskompisarna agerar skyttar och kastare.
- Gör det enkelt för hunden att förstå vad ni ska göra. Gå inte bara ner till gömslet, som om du och din hund var ute på skogs promenad. Smyg ner till gömslet, lätt nedböjd. Gå ner på knä en eller två gånger. Utnyttja terrängen och ta inte den raka vägen ner, utan försök att hitta en väg där fåglar ute på vattnet ser så lite av er som möjligt. Ditt kroppsspråk och ditt rörelsemönster, kombinerat t ex med ett tyst "Smyg"-kommando hjälper hunden att förstå vad som ska göras.
- Vill du ha hunden bakom dig när ni smyger ner till gömslet: Träna in det med en hundgodis i handen. Håll din hand bakom låret när du smyger ner och belöna hunden när ni har kommit ner till gömslet. Så småningom kan du prova med handen bakom dig, men utan godis.

DEL 2 – I gömslet

Nu har ni smygat ner till gömslet. Här ska ni hålla er, tills domaren säger till er att börja tollingarbetet. Ofta är platsen på ett prov förberedd, så att du kan skicka hunden både åt höger och vänster. Domaren avgör åt vilket håll och hur många arbeten ni ska göra – t ex "Tre stycken åt höger". Domaren kan därefter be er göra några stycken till, några åt det andra hållet, eller att vänta en stund.

Hunden får inte lämna gömslet, utan att du kastar ditt tollingföremål. Den ska vara tyst och den ska vara still.

Du ska kunna ha kontakt med domaren och släppa ögonkontakten med din hund, utan att den får för sig att lämna gömslet eller att bli otålig och börja skälla eller pipa.

Vid en tollingjakt är det jägaren som bestämmer tempot och avgör om hunden ska arbeta eller om ni ska avvakta och se om änderna kommer närmare. Jägaren spanar försiktigt för att se hur fåglarna rör sig, medan hunden är gömd inne i gömslet.

TIPS:

- Öva passivitet i gömslet. Börja med en paus, som sedan kan bli allt längre eller bli flera kortare pauser.
- Använd klockan när du tränar – vänta 20 sekunder, 30 sekunder, 40 sekunder, 1 minut, o.s.v.
- Öva inte alltid "tre gånger åt höger och tre gånger åt vänster". Variera dig när det gäller antalet gånger eller skicka hunden åt samma håll både före och efter passiviteten.

- Vänj hunden vid att sitta still i gömslet, även om du tittar åt andra håll eller sysslar med annat.
- På provet ber domaren dig att göra ett visst antal tollingarbeten, men du behöver inte nödvändigtvis göra detta klapp-klapp-klapp. Vill du, så gör små luckor på 3-5 sekunder mellan varje arbete.

DEL 3 – Tollingen

Det låter så enkelt – du kastar tollingföremålet och hunden hämtar det. Gång på gång, fram och tillbaka, i ett bra tempo och med lekfullt skuttande rörelser. Och ändå är det så mycket som kan gå snett.

Hunden springer iväg efter tollingföremålet, men struntar sen i det för att gå och kissa, dricka, hälsa på skytten eller kastaren, undersöka en spännande doft, eller ta en simtur.

Hunden tar tollingföremålet, men vägrar komma tillbaka.

Hunden hittar inte tollingföremålet, som hamnat i ett snår, fastnat i en gren eller studsat ut i vattnet. ...

Det finns nästan lika många sätt att arbeta på, som det finns tollare.

Några skuttar iväg som kaniner, några rusar iväg så det blir fåror i marken, några tassar iväg i maklig fart, några tar med sig halva skogen, några rusar tillbaka in i gömslet, några tar en liten extra sväng innan de kommer tillbaka, några släpar benen efter sig, några går framför gömslet och kommer tillbaka från andra hållet, några jonglerar med tollingföremålet i munnen, några tuggar på föremålet, några spottar ut det så fort de är inne i gömslet, andra håller det kvar till de får ett kommando ...

Det kommer med andra ord att finnas utrymme för att domarna kommer att bedöma olika sätt att tolla på efter sina egna individuella preferenser – för någon domare är kanske farten i arbetet det viktigaste, för en annan lekfullhet, och för en tredje förmåga att jobba helt självständigt.

Hunden ska tolla av sig själv. Du ska inte behöva använda kommandon eller behöva se efter att hunden gör sitt arbete. Du ska alltså, om det är en tollingjakt, kunna ha full koncentration på vad som händer ute på vattnet, samtidigt som du utan att titta kastar iväg föremålet och vet att hunden sitter där hos dig i gömslet igen efter 15-20 sekunder.

Tolling är inte "korta apporteringar vid vattnet". När du kastar tollingföremålet får hunden starta utan ett kommando (även om det inte gör någonting om du använder ett litet "Varsågod" eller "OK"). Hunden ska plocka upp tollingföremålet och komma tillbaka till dig, utan att du använder några kommandon eller signaler.

Tolling är ett tyst arbete. Behöver du ge ett kommando till eller vissla på hunden, måste det vara så lågt att det inte hörs av änderna.

TIPS:

- Tänk på underlaget och använd ett föremål som fungerar på underlaget.
- Använd ett föremål som du bara kör tolling med. Gör det enkelt för hunden att förstå vad den ska göra.

- Ha alltid med minst två tollingföremål i gömslet. Det gäller inte minst på provet. Skulle det första tollingföremålet fastna i ett snår eller på en gren, så har du ett andra föremål att arbeta med.
- Lär in en signal som betyder att det är paus. Du kan t ex lägga tollingföremålet på marken i gömslet. Då vet hunden att det är paus. Sitter du med tollingföremålet i handen och rör din arm, så finns alltid risken att hunden tror att du precis kastade det.

DEL 4 – Skottet och vattenarbetet.

Sista biten och här ska hunden återigen växla från det busigt lekfulla och fria arbetet i tollingen till att genomföra en enkel eller dubbel vattenmarkering på samma samlade sätt som vid ett "vanligt" jaktprov.

Hunden måste alltså sitta still och vara tyst och skottfast. Den ska markera och memorera var anden eller änderna faller. Den ska invänta ditt kommando och sedan gå i vattnet och med god fart hämta in och lämna av fågeln eller fåglarna till dig.

På ett tollingjaktprov sker omställningen "från lek till allvar" på ett sätt – domaren säger till dig att du och din hund ska göra er beredda för markeringen som strax ska komma.

I en tollingjakt blir omställningen direkt – jägaren ser fåglarna lyfta och då måste han eller hon skjuta, oavsett om hunden väntar i gömslet eller precis är på väg ut eller in i ett tollingarbete. Hunden kan alltså i vissa lägen vara tvungen att försöka markera var fågeln faller trots att den var mitt i ett annat arbete eller inte såg fåglarna innan skottet gick av. Man kan ju knappast vänta till hunden kommit in med tollingföremålet och blivit klar.

Det är ingen skillnad på hur du tränar vattenmarkeringar för ett retrieverjaktprov och vattenarbetet som avslutar tollingmomentet. Hunden ska lösa uppgiften på samma sätt, men det som kan skilja sig åt är var du och hunden befinner sig – i gömslet eller på väg in med tollingföremålet!

DEL 5 – Störningar/svårigheter i tollingen

Att kunna tolla nere vid vatten där hunden kanske förväntar sig att få hämta en vattenmarkering kan vara svårt för vissa hundar. En annan sak som kan vara svårt är att kunna tolla trots alla viltdofter som finns nere i gömslet och däromkring. Även funktionärer som skytt, kastare och kanske båt kan göra det svårt för vissa hundar att tolla. Det är därför viktigt att lära hunden att a fokusera på tollingarbetet och sortera bort dessa störningar. Tolla först, apportera sen!

Tollare på retrieverträning.

Då tollarna även används i traditionell retrieverjakt och kan starta vid SSRK:s retrieverjaktprov är nästan all retrieverträning lämplig för tollare. Givetvis kan du som instruktör träna olika delar av retrieverarbetet på samma sätt till tollare som till de övriga retrieverraserna.

Alla hundar löser inte uppgifterna på samma sätt och alla hundar lär sig inte på samma sätt - och ofta är det lätt att generalisera och prata om skillnader

mellan de olika retrieverraserna, när det kanske lika ofta är skillnader mellan olika individer som vi ser. Du kan i träningen och i genomförandet av olika träningsmoment ställa samma krav på tollare som på de andra raserna.

Generellt sett kan man säga att all vattenträning är särskilt värdefull för tollaren, oavsett om den tränas för eller ska användas i tollingjakt eller retrieverjakt, eller om den ska starta på tollingprov eller på retrieverprov. Anledningen är att tollaren till största delen arbetar i eller invid vatten. Det är viktigt att hunden inte bara kan göra ett gott vattenarbete utan också undviker att bada under t.ex. tollingen. Det är viktigt att hitta ett lugnt och balanserat förhållningssätt till vatten och vattenarbetet, då tollaren ofta har lätt att bli lite väl passionerad i vatten

I jämförelse med övriga retrieverraser är tollarna oftast aktiva, både fysiskt och mentalt. De kan också vara relativt självständiga. Är det något en tollare behöver lite extra träning på, så är det följsamhet och passivitet – att lära sig följa sin förare istället för att räkna ut saker själv och att lära sig vara passiv när så krävs. Tollarens självständighet har en förklaring då ursprungshunden i Kanada användes till tjuvjägarjakt.

Skillnader i retrieverträningen:

Det finns ett antal moment som förekommer i retrieverprov, framförallt i de högre klasserna, men som inte förekommer i tollingprov.

Vilt.

I tollingproven förekommer enbart andfåglar (i alla klasser) och gäss (i öppen klass och elitklass). Det har sedan de officiella tollingproven infördes 2007 varit ett självklart val - endast de vilt, som kan fällas i den jaktform som är aktuell, ska förekomma i prövningen.

Det är givetvis inte fel att träna tollaren med annat vilt, som duva, fälthöns, kanin, vitfågel och svartfågel - men det är alltså inte vilt som kan förekomma på ett svenskt tollingprov.

Hundtolerans.

Hundtolerans - d.v.s. hundens förmåga att hålla sig passiv och tyst när andra hundar jobbar - prövas ej i tollingproven, beroende på att tollingjakten är en jakt där man arbetar ensam med sin hund. Självklart är det en önskvärd egenskap hos alla retrievers inklusive tollare, men det är alltså inte något som prövas i ett tollingprov.

Arbete i par.

Vid alla svenska tollingprov och i alla klasser arbetar alltså hunden alltid ensam. Det betyder att moment som "en walk up", "att gå på linje", eller ett sök där flera hundar arbetar i samma terräng, inte kan förekomma på ett tollingprov. Självklart är det önskvärt att klara av även denna typ av arbete, precis som övriga retrievers, men med tanke på vad rasen är avlad till bör en sådan träning med unga hundar undvikas eller ske under mycket lugna former.

Avstånd.

Både i bestämmelserna och i RoA:n för tollingprovet poängteras det tydligt vilka avstånd, som kan bli aktuella i provsituationen.

Det är Tollingjaktkommitténs uttalade mål att avstånden nu och framledes ska motsvara de som kan bli aktuella vid en andjakt med rimliga skottavstånd och goda skyttar.

I elitklass ska avstånden vid markeringsuppgifter vara högst 40-50 m, dirigeringsuppgifterna ska i elitklass vara som högst 100 m, och sökområdet kan vara upp till 60 m.

Man kan inte nog poängtera att det finns fler sätt att göra en uppgift mera utmanande, än att öka avståndet vilket självklart gäller all retrieverträning.